



Secció I. Disposicions generals

PRESIDÈNCIA DE LES ILLES BALEARS

9709

Llei 8/2022, d'11 de novembre, de successió voluntària paccionada o contractual de les Illes Balears

LA PRESIDENTA DE LES ILLES BALEARS

Sia notori a tots els ciutadans que el Parlament de les Illes Balears ha aprovat i jo, en nom del Rei i d'acord amb el que s'estableix a l'article 48.2 de l'Estatut d'Autonomia, promulg la següent:

LLEI

EXPOSICIÓ DE MOTIUS

I

En exercici de la competència legislativa en Dret civil -articles 30.27 i 84.1 de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, en relació amb la regla 8a de l'article 149.1 de la Constitució Espanyola-, es presenta la Llei de successió voluntària paccionada o contractual de les Illes Balears.

En el procés d'elaboració d'aquesta llei hi han participat el Consell Assessor de Dret Civil de les Illes Balears, com a òrgan permanent de consulta i assessorament al Govern i al Parlament de les Illes Balears i als consells insulars quan aquests ho sol·licitin, en matèria de Dret civil de les Illes Balears, i el Consell Assessor de Dret Civil propi d'Eivissa i Formentera.

El considerable augment en els darrers anys de l'ús dels negocis jurídics de successió paccionada o contractual per ordenar i planificar en vida la successió, l'augment de l'esperança de vida i els nous models de família, entre altres factors, han provocat el ressorgiment d'aquestes institucions amb àmplia tradició jurídica a les Illes Balears, institucions que tenen les seves especialitats per a cada illa, que es troben en la Compilació i que també queden reflectides en aquesta llei amb una regulació diferent per illes. La possibilitat d'ordenar la transmissió en vida de béns mitjançant figures que comparteixen naturalesa contractual i successòria i la rellevància fiscal dels pactes com a clars títols successoris fan necessària una regulació adaptada a les circumstàncies actuals.

La reforma de la Compilació de Dret civil de les Illes Balears de l'any 2017 ja va fer extensiva l'aplicació dels pactes successoris prevists per a Mallorca a l'illa de Menorca. El seu tractament a la Compilació és breu, i la falta d'actualització d'una figura que ha augmentat el seu ús notablement, sobretot quan es planteja, a més, la possibilitat que els estrangers també en puguin fer ús, d'acord amb les normes que estableix el Reglament successori europeu, fa necessària aquesta nova regulació.

L'ordenació de la successió en vida pot evitar litigis familiars en el moment de l'obertura de la successió. Per això, és convenient una regulació de la successió paccionada o contractual que pugui aportar seguretat jurídica i sigui un incentiu per a l'ús d'aquests pactes.

II

Pel que fa a la forma i a l'estructura de la llei que ara es presenta, s'ha optat per separar els pactes successoris per illes i distingir els que són d'aplicació a Mallorca i Menorca dels d'Eivissa i Formentera, precedits d'un títol primer amb disposicions comunes que fan referència a aspectes com l'objecte i l'eficàcia de la norma. D'aquesta manera es manté l'estructura de la Compilació i les seves particularitats, i es regulen en títols diferents els pactes successoris de Mallorca i Menorca i els pactes successoris d'Eivissa i Formentera.

L'àmbit objectiu és merament descriptiu: la successió paccionada o contractual de les Illes Balears, la qual cosa no impedeix la reflexió futura sobre noves modalitats de pactes o l'aplicació de les figures d'unes illes a les altres, sempre, en aquest cas, salvaguardant la necessària adequació als principis successoris del Dret civil propi de cada illa.

En el cas de Mallorca i Menorca, el títol II s'ha dividit en tres capítols. El capítol primer recull les disposicions generals i comunes dels diferents tipus de pactes que es regulen per a aquestes dues illes (la donació universal i el pacte de definició), i es refereix als requisits de forma i capacitat, d'una banda, i a les regles d'interpretació i integració, de l'altra.

El capítol segon regula la donació universal de béns presents i futurs.

I el capítol tercer es dedica al pacte de definició. En aquest cas, es divideix en tres seccions: disposicions generals, la definició limitada a la llegítima i la definició per més de la llegítima.

El títol III està dedicat als pactes successoris de les illes d'Eivissa i Formentera i també es divideix en tres capítols. El capítol primer conté les disposicions comunes a tots els pactes successoris pitiusos, amb la salvaguarda que, per tradició, també s'han estipulat en capítols matrimonials, espòlits, la qual cosa evidencia l'especial vinculació del fet successori amb el règim econòmic matrimonial paccionat a les Pitiüses.

El capítol segon regula els pactes d'institució. La seva variada tipologia ha determinat la divisió interna del capítol en tres seccions: la primera, sobre aspectes generals; la segona, relativa als pactes d'institució a títol universal; finalment, la secció tercera preveu els pactes d'institució a títol singular.

El capítol tercer s'ocupa dels pactes successoris de renúncia o finiment, en preveu diferents modalitats, segons l'abast de la renúncia, i també està dividit en tres seccions: la primera tracta els aspectes generals o comuns a tots aquests; la segona, els pactes de finiment limitat a la llegítima, i distingeix entre el finiment general i el finiment especial; finalment, la secció tercera regula el finiment no limitat a la llegítima.

Aquesta llei es completa amb dues disposicions addicionals, una transitòria, una derogatòria i dues finals.

III

Aquesta llei regula els pactes existents avui, però amb possibilitat oberta a noves modalitats.

Després de les disposicions generals dels articles 5 a 10 ja esmentades, el capítol segon està dedicat a la donació universal de béns presents i futurs aplicable a les illes de Mallorca i Menorca.

Fins ara, aquesta figura es trobava regulada en els articles 8 a 13 de la Compilació de Dret civil de les Illes Balears. Es caracteritza pel seu doble vessant: el caràcter successori (la donació universal atribueix al donatari la condició d'hereu universal del donant, amb caràcter general, de manera irrevocable) i la naturalesa contractual (que suposa la transmissió de béns de present, encara que no necessàriament de tot el patrimoni). En aquesta donació universal és necessari que sempre hi hagi una transmissió de present, mentre que no exigeix una relació de parentiu per tal que es pugui formalitzar la donació universal.

La donació universal pot ser efectiva de present o efectiva a la mort del donant. En el primer cas, la transmissió dels béns inclosos en la donació universal es du a terme en ple domini. En el segon cas, el donant es reserva l'usdefruit vitalici i el donatari només adquireix la nua propietat dels béns presents i consolida el ple domini a la mort del donant. El que es pretén és que el donant pugui fer una planificació dinàmica de la seva successió deixant sense efectes els testaments anteriors.

D'acord amb el principi d'unitat, el causant només pot atorgar una única donació universal. La possibilitat de renovar el pacte successori formalitzat inicialment entre els mateixos subjectes amb inclusió de nous béns no s'entén com un acte separat del primer. D'altra banda, l'exclusió de determinats béns del donant no exclou el caràcter universal de la donació. Hi pot haver pluralitat de donataris simultanis o successius (en aquest darrer cas, seran d'aplicació les regles i les limitacions de les substitucions fideicomissàries).

Es permeten una sèrie de clàusules addicionals amb diferent contingut: nomenament de substituïts del donatari; condicions, limitacions o encàrrecs al donatari, etc. Amb la donació universal queden revocats els testaments o codicils anteriors atorgats pel donant amb l'excepció de les disposicions no patrimonials que el donant vulgui mantenir.

El principi de protecció de la figura del donant fa que se li reconeixin àmplies facultats dispositives, amb idèntica regulació per als béns exclosos de la donació i per als béns futurs. En el cas dels béns presents, s'admet la reserva pel donant de la facultat de disposar-ne, sempre que no vagi en contra dels principis de la institució. Per això, el donatari tindrà l'acció de rescissió per impugnar les disposicions objectivament fraudulentament en un termini d'un any comptador des de la defunció del donant.

S'estableix el dret de transmissió als hereus del donatari en cas de premoriència d'aquest, tret que hagi estat prevista per part del donant alguna modalitat de substitució.

La premoriència del donatari sense descendència no produeix la reversió dels béns donats, però s'estableix un dret de retracte personal i intransmissible. En cas d'exercitar aquest dret, el donant podrà retreure tots o part dels béns immobles i de les participacions socials incloses en la donació universal, sempre que subsisteixin en el patrimoni del donatari o s'hagin transmès per acte a títol gratuït o a títol oneros amb posterioritat a la mort, sense descendents, del donatari i sens perjudici del que disposa la Llei hipotecària. S'ha considerat que, en el cas de mort del donatari sense descendència, pot resultar d'interès per al donant recuperar la propietat del bé i donar-li una altra destinació.

En relació amb els efectes de la donació universal a la mort del donant, s'estableix l'acceptació a benefici d'inventari quan el donatari és menor d'edat o és una persona necessitada de mesures de suport en l'exercici de la seva capacitat i la recuperació de la quarta falcidia, per tal

de protegir els drets de l'hereu.

D'altra banda, s'estableix la possibilitat que el negoci jurídic de donació universal pugui ser modificat per mutu acord de les parts, per tal d'incloure noves clàusules, amb els mateixos drets que la llei reconeix a la transmissió inicial.

S'estableixen les causes generals de revocació adaptades al moment actual i les específiques en cas de donacions atorgades entre cònjuges o parelles estables sotmeses al Dret civil de les Illes Balears, supòsit en el qual la donació universal es podrà revocar en cas de cancel·lació de la inscripció en el registre corresponent, llevat que sigui per contreure matrimoni entre ells o per mort de qualsevol d'ells.

IV

El pacte de definició es regula en el capítol tercer i s'estructura en tres seccions: la primera conté les disposicions generals; la segona regula el pacte de definició limitada a la llegítima; i la tercera regula la definició per més de la llegítima, que fa referència a altres drets successoris que es preveu que es puguin arribar a tenir.

D'una banda, el disposant ha de fer una donació, atribució o compensació al definit, i, d'altra banda, el descendent definit o renunciant manifesta que aquesta necessària atribució l'accepta com a bestreta i liquidació del seu dret a la llegítima o d'altres drets successoris que li puguin correspondre i es declara satisfet amb aquesta.

Pel que fa als aspectes generals, s'elimina la referència que la Compilació fa al menor emancipat; tema, el de la capacitat, que es trasllada al capítol primer del títol segon d'aquesta llei. S'ha prescindit de la tan comentada expressió «de veïnatge civil mallorquí», que s'ha considerat que era una reivindicació generalitzada.

Es manté la intangibilitat de la llegítima en els termes de la Compilació. En canvi, s'ha optat per excloure la col·lació, per entendre que aquesta opció respecta millor la voluntat del donant, qui la pot incloure si ho troba convenient. Es preveuen algunes excepcions a aquesta regla com en el cas que la definició sigui inoficiosa o que el mateix definidor manifesti la seva voluntat que els béns donats siguin col·lacionables en la part que excedeixi la llegítima, i també quan es pretenguin evitar dobles atribucions. En qualsevol cas s'exigeix que la renúncia sigui pura i simple, encara que l'atribució pugui estar subjecta a un pacte voluntari de reversió dels béns donats, a una prohibició de disposar o a determinades càrregues imposades al donatari.

Pel que fa als subjectes, el descendent definit ha de ser legitimari de la persona respecte de qui defineix, però, des del punt de vista de l'ascendent, es permet separar la persona del disposant de la del causant definidor, com a mesura que pot ajudar a una millor atribució dels béns. En cas de premoriència, del donatari al donant sense deixar descendència amb dret a la llegítima, serà aplicable el dret de retracte previst per a la donació universal.

Es fa una remissió a les regles de la donació universal pel que fa als supòsits del dret de retracte, les causes de revocació, l'exercici i els seus efectes. Així mateix, s'estableix la compatibilitat entre els diferents pactes successoris reconeguts en aquest títol, segons la cronologia del seu atorgament.

Pel que fa a les causes de revocació es poden distingir les que es corresponen amb causes d'indignitat i les que es consideren justa causa de desheretament que, a part de la revocació unilateral, poden suposar la pèrdua definitiva del dret de llegítima; i, per altra banda, els comportaments que permeten la revocació unilateral del pacte de definició, però no del dret del definit de recuperar el seu dret a llegítima, ja que no suposen desheretament. D'altra banda, es reconeix el dret a recuperar la llegítima en el cas de pèrdua dels béns definits per evicció.

En relació amb la successió intestada, s'introdueix com a novetat que el renunciant per més de la llegítima en un pacte de definició no queda exclòs de la crida com a hereu intestat, per entendre que la voluntat del causant seria que aquest fos cridat abans que un parent més llunyà.

V

El títol tercer, seguint l'ordre previst en la Compilació, es dedica als pactes successoris de les illes d'Eivissa i Formentera, una de les institucions més definitòries del Dret civil pitius. La seva importància es palesa històricament en els atorgaments d'espòlts, veritables cartes de constitució familiar, on s'establien les bases, ja no sols de l'economia conjugal, sinó de l'organització del patrimoni entre generacions, a través de la figura dels heretaments. La Compilació de 1961 se'n va fer ressò, però va ser la reforma de 1990 la que va desenvolupar la successió contractual, que a partir d'aleshores ja no hauria d'anar vinculada necessàriament al matrimoni.

Amb aquesta llei es fa una passa més, ja que s'aprofundeix en el tractament de la successió contractual, tot introduint normes dirigides a resoldre dubtes sorgits en la pràctica habitual, regulant de manera més completa i sistematitzada les diferents modalitats fins ara previstes en la Compilació, i afegint-ne de noves. La normativa territorial i urbanística aplicable en aquestes illes també es fa ressò dels pactes successoris pitiusos i del seu ús i utilitat.

En el capítol primer, sobre disposicions generals, s'estableix un concepte ampli de pacte successori, susceptible d'abastar-ne la rica tipologia,

com també se'n delimita àmpliament l'objecte: qualssevol tipus de béns o drets patrimonials no personalíssims. Així mateix, s'afirma la compatibilitat entre la successió contractual, la testada i la intestada, d'acord amb els principis que inspiren la successió *mortis causa* a Eivissa i Formentera. Com a novetat, es regulen la pluralitat i la compatibilitat de pactes successoris: el fet que s'hagi atorgat un pacte no n'impedeix la formalització posterior d'altres a favor de qualsevol persona. El pacte posterior que no contradigui l'anterior serà vàlid. A més, s'estableixen les regles pròpies d'interpretació i integració dels pactes successoris.

El capítol segon està dedicat als pactes successoris d'institució i se subdivideix en tres seccions. La secció primera conté els aspectes generals, és a dir, comuns a tots els pactes d'institució, amb les degudes innovacions d'acord amb la pràctica notarial i les necessitats de la societat actual, sempre tenint en compte la tradició d'Eivissa i Formentera sobre la matèria. Algunes d'aquestes innovacions es refereixen a la capacitat, com ara l'exigència expressa que la persona instituent sigui major d'edat i tenguí capacitat per contractar, i s'afirma amb caràcter general que poden ser instituïdes tant les persones físiques com les jurídiques. Es regula la representació de la persona instituent, amb els requisits de validesa del poder, i, així mateix, es preveu que la persona instituïda pugui atorgar el pacte successori mitjançant representació.

Es proclama la irrevocabilitat dels pactes successoris d'institució com a norma general i es preveuen a mode d'excepció les possibles causes de revocació d'una manera àmplia i sistematitzada. En el cas dels pactes d'institució d'hereu es preveu, a més, la ruptura de la parella de fet com a causa específica de revocació.

En la secció segona es regulen els pactes d'institució a títol universal, els quals confereixen a la persona instituïda la condició d'hereu contractual i que poden ser amb transmissió actual dels béns o sense.

La secció tercera regula els pactes d'institució a títol singular, característics del Dret civil pitius, que confereixen a la persona instituïda la qualitat de legatària contractual, i que també poden ser amb transmissió actual de béns o sense.

Els articles 74 a 80 conformen el capítol tercer, i es dediquen als pactes de finiment o de renúncia. Per primera vegada se'n regulen diferents modalitats segons l'abast de la renúncia: finiment limitat a la llegítima i no limitat a la llegítima. Alhora, el finiment limitat a la llegítima podrà ser general o especial. En el cas del finiment general, el descendent renuncia d'ara endavant a la llegítima futura, sigui quin sigui el valor d'aquesta quan mori l'ascendent. En canvi, en el finiment especial, el descendent renuncia només en consideració als béns que componen el patrimoni de l'ascendent en el moment de la signatura; si amb posterioritat al dit finiment especial l'ascendent n'adquireix d'altres que romanen en el seu patrimoni en obrir-se la successió, el descendent podrà reclamar el complement de llegítima. En síntesi, aquesta modalitat de finiment consisteix en una liquidació parcial dels drets legítimis i resulta compatible amb el finiment general sempre que, cronològicament, primer es faci el finiment especial.

A més, en el tractament del finiment especial s'han previst dues modalitats en funció dels béns presents sobre els quals s'atorga la renúncia, això és, segons que es faci en consideració a tots o només en consideració a alguns béns del causant, d'acord amb el que estableix l'article 77.1.b). Així, en el finiment especial d'alguns dels béns presents del causant el descendent pot anar renunciant als drets legítimis d'una manera progressiva, atorgant cada vegada pagament parcial de la seva llegítima, a mesura que se li fan successives atribucions.

En el cas de finiment no limitat a la llegítima, mort intestat el causant, el descendent renunciant no serà cridat com a hereu a la successió intestada, ni tampoc els seus descendents, excepte en els casos en què aquests heretin per dret propi.

VI

El text normatiu es tanca amb dues disposicions addicionals, la primera de les quals fa referència a una sèrie de modificacions normatives.

Així mateix, inclou una disposició transitòria única per establir l'aplicació de la llei als pactes successoris que es formalitzin a partir de l'entrada en vigor de la llei. En el cas dels pactes successoris anteriors, podran sotmetre's a aquesta llei sempre que aquesta sigui la voluntat expressa de les dues parts contractants.

Finalment, a més d'una disposició derogatòria única que deroga els articles de la Compilació de Dret civil de les Illes Balears sobre pactes successoris, hi ha tres disposicions finals. La primera conté el títol competencial; la segona, l'autorització al Govern de les Illes Balears per a la refosa total o només de les disposicions de les illes d'Eivissa i Formentera dins el text de la Compilació; i la tercera estableix l'entrada en vigor, que serà de dos mesos des de la publicació de la llei en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*.

TÍTOL I DISPOSICIONS COMUNES

Article 1 Objecte

Aquesta llei regula la successió voluntària paccionada o contractual de les Illes Balears.



Article 2

Eficàcia

Aquesta llei té eficàcia en el territori de les Illes Balears, sens perjudici de les normes per resoldre els conflictes de lleis i de les excepcions que es puguin establir d'acord amb la normativa general que afecti aquesta matèria.

Article 3

Llei aplicable

Els pactes o contractes successoris prevists en aquesta norma atorgats, en el moment de la seva formalització, de conformitat amb la llei aplicable al futur causant, seran vàlids malgrat que la llei que reguli la successió sigui una altra.

Sense alterar la previsió anterior, la llegítima o qualsevol altre dret del qual ningú no pugui ser privat s'ha de regir per la llei que regeixi la successió.

Article 4

Aplicació supletòria

A manca de disposició expressa d'aquesta llei, s'han d'aplicar als pactes i als contractes successoris les normes del respectiu Llibre de la Compilació de Dret civil de les Illes Balears, pel seu caràcter de dret comú, establert en la regla 2a del punt 3 de l'article 1 d'aquesta.

TÍTOL II LA SUCCESSION CONTRACTUAL DE LES ILLES DE MALLORCA I MENORCA

Capítol I Disposicions generals

Article 5

Forma

Els pactes successoris prevists en aquesta llei només seran vàlids si es formalitzen en escriptura pública.

En la dita escriptura pública, s'han de fer constar la data i l'hora d'atorgament. En cas d'omissió o falta d'expressió de l'hora de l'atorgament del pacte successori, s'ha d'entendre que el testament atorgat el mateix dia serà considerat com a acte posterior, sempre que no es pugui demostrar el contrari.

Així mateix, s'ha de comunicar l'atorgament al Registre General d'Actes d'Última Voluntat.

Article 6

Capacitat del donant en la donació universal

En la donació universal, el donant ha de ser major d'edat, tenir la capacitat per contractar i la lliure disposició dels seus béns.

A més, per al donant, la donació universal és un acte personalíssim, per la qual cosa no pot actuar mitjançant representació voluntària.

El donant menor d'edat pot actuar per representació legal amb autorització judicial preceptiva.

El donant pot encomanar al donatari universal les facultats de distribució previstes als articles 18 i següents de la Compilació.

Article 7

Capacitat del donatari en la donació universal

El donatari universal ha de tenir la capacitat per contractar i la lliure disposició dels béns.

El donatari menor d'edat pot actuar per representació legal que supleixi la seva capacitat.

En els casos de persones amb discapacitat cal ajustar-se a les mesures de suport en l'exercici de la seva capacitat jurídica que corresponguin en funció de cada situació, d'acord amb la regulació pertinent.

En ambdós casos, l'acceptació es considerarà feta a benefici d'inventari, d'acord amb el que estableix l'article 23 d'aquesta llei.



En cas que la donació obligui a fer prestacions personals o imposi càrregues, s'ha de requerir el consentiment del donatari major de setze anys o, si no és així, l'autorització judicial.

El donatari també pot actuar per representació voluntària, mitjançant poder en què constin les facultats expresses i suficients per dur a terme aquest acte.

Article 8 **Capacitat en la definició**

En el pacte de definició, l'ascendent o disposant que atorga el pacte de definició ha de tenir la capacitat per contractar i la lliure disposició dels seus béns.

El descendent ha de tenir la capacitat per contractar i la lliure disposició del seus béns.

Ambdues parts poden actuar mitjançant representació legal o voluntària.

El descendent menor emancipat pot actuar amb l'assistència de l'altre progenitor o, si escau, de defensor judicial.

El menor no emancipat, major de setze anys, que presti el consentiment al pacte ha de ser assistit per l'altre progenitor o, si escau, per defensor judicial.

Article 9 **Regles interpretatives**

Per a la interpretació dels negocis successoris contractuals cal ajustar-se al sentit literal de les seves clàusules, sempre que els termes d'aquestes siguin clars i no deixin dubtes sobre la intenció de les parts. En cas de dubte, si les paraules semblen contràries a la intenció evident de les parts negocials, prevaldrà aquesta sobre les paraules.

Si alguna clàusula admet sentits diferents, s'ha d'entendre en el més adequat perquè aquesta produeixi els efectes prevists.

La interpretació de les clàusules controvertides s'ha de fer en el sentit que més afavoreixi els interessos del donant, i així mateix en el sentit del menor lucre del donatari enfront del donant.

La interpretació de les clàusules controvertides entre donatari i terceres persones interessades en la successió s'ha de fer en el sentit de la menor onerositat del donatari enfront d'aquestes.

Article 10 **Integració**

Per a la integració dels negocis successoris contractuals cal ajustar-se als principis successoris propis de les illes de Mallorca i Menorca recollits, directament o indirectament, en l'articulat de la Compilació de Dret civil de les Illes Balears.

Capítol II **La donació universal de béns presents i futurs**

Article 11 **Concepte**

La donació universal de béns presents i futurs és una modalitat de negoci jurídic successori, de caràcter lucratiu, que confereix al donatari la qualitat d'hereu contractual del donant i li transmet els béns presents inclosos dins la donació.

Article 12 **Subjectes**

La donació universal es pot atorgar en favor d'una o de diverses persones, de manera simultània o successiva, si bé sempre en un mateix instrument públic, sens perjudici del que estableix l'article 24 d'aquesta llei.

Si el nomenament de donataris universals és simultani, s'han d'aplicar les regles de l'article 24 de la Compilació. Si és successiu, s'han d'aplicar les regles de la Compilació relatives a les substitucions fideïcomissàries.

En aquest darrer cas, i sempre que no s'hagi pactat una altra cosa, el donatari universal tindrà dret a detreure la quarta trebel·liànica, en els termes prevists en els articles 29 i 40 de la Compilació, però sense tenir obligació de restituir els béns adquirits de present, ni de formalitzar inventari ni de prestar la garantia exigida en l'article 30 de la Compilació.

Als donataris successius, que han de tenir la capacitat successòria en el moment de la seva respectiva adquisició, els serà d'aplicació el que disposa l'article 23 d'aquesta llei.

En els casos en què sigui procedent la detracció de la quarta falcídia, els donataris successius podran protegir el seu dret hereditari compel·lint el primer instituït a detreure-la.

Article 13

Tipus

La donació universal de béns presents i futurs és valedora de present.

La donació universal pot ser efectiva en vida del donant o pot tenir ajornada la seva efectivitat.

En la donació universal, el donant s'ha de reservar allò suficient per viure en una situació equivalent a l'anterior a la donació.

En el supòsit d'efectivitat ajornada, la donació podrà ser efectiva a la mort del donant o a la d'una tercera persona física o jurídica, en aquest darrer cas d'acord amb les limitacions fixades en la llei.

També podrà contenir qualsevol altra clàusula que n'ajorni l'efectivitat d'acord amb allò que es preceptua per a la successió testamentària.

En cas de tractar-se d'una donació universal valedora de present i efectiva a la mort del donant o a la d'una tercera persona física o jurídica, el donant i el donatari seran considerats, respectivament, com a usufructuari o usufructuaris conjunts o successius, i nu propietari dels béns donats. Ni el donant ni l'usufructuari no tindran obligació de formalitzar inventari ni de prestar fiança, tret que el donant així ho disposi.

El donatari, en aquest cas, adquirirà únicament la nua propietat, que quedarà consolidada en el ple domini en el moment de la defunció del darrer usufructuari o, si escau, en el moment del compliment d'una altra causa d'extinció de l'usdefruit.

Article 14

Clàusules addicionals

En la donació universal es poden establir limitacions, condicions i substitucions d'acord amb allò que es preceptua per a la successió testada.

En les donacions universals es poden efectuar nomenaments o encàrrecs relatius a la successió del donant, amb la mateixa amplitud i eficàcia que s'admet a les disposicions relatives a la successió testada.

Se li podrà imposar, a més, l'obligació de satisfer la llegítima als legitimaris del donant, ja sigui amb béns inclosos dins la donació universal, amb béns propis del donatari o en metàl·lic, d'acord amb les normes de la Compilació.

En la donació universal es pot fer constar que les divergències derivades d'aquesta se sotmetin a mediació.

Article 15

Facultats dispositives del donant

L'exclusió de determinats béns presents no afecta la universalitat de la donació.

El donant no pot disposar dels béns donats, tret que se n'hagi reservat la facultat de disposar d'alguns d'aquests, sempre que de les disposicions fetes pel donant universal no resulti l'alteració del caràcter lucratiu i universal que té el negoci jurídic successori anomenat donació universal.

En aquest cas, el donatari universal disposa del termini de caducitat d'un any, comptador des de la mort del donant universal, per sol·licitar la rescissió de les disposicions fetes per aquest en perjudici del seu dret.

Els béns exclosos i els béns obtinguts pel donant després de l'atorgament de la donació poden ser disposats per qualsevol acte entre vius, tant a títol gratuït com oneros, o per acte *mortis causa*, sense necessitat d'haver-ne fet reserva expressa.

El donant pot atorgar pacte de definició de llegítima o per més de la llegítima.

En relació amb el donatari universal, d'acord amb el paràgraf setè de l'article 48 de la Compilació, i sempre que el donant no hagi disposat

una altra cosa, la condició d'hereu contractual adquirida amb la formalització de la donació universal de béns presents i futurs implicarà atribució de llegítima. Així mateix, aquesta consideració no impedirà al donant poder atorgar, en un moment posterior, un pacte de definició de la llegítima o per més de la llegítima, sense que afecti la condició d'hereu contractual adquirida amb la formalització de la donació universal de béns presents i futurs.

Els béns no disposats seran adquirits a la mort del donant pel donatari en tant que n'és l'hereu.

Article 16 **Testaments i codicils**

La donació universal revoca tots els testaments i codicils anteriors del donant, sempre que aquest no manifesti la seva voluntat que aquells subsisteixin, en tot o en part, i la dita subsistència no vulneri els principis successoris propis. La revocació no afectarà el reconeixement de fills ni, tret de manifestació en contra, el nomenament de tutor o de qualsevol altra figura de protecció de menors o de suport a persones amb discapacitat.

Els testaments i codicils posteriors seran vàlids respecte dels béns exclosos i dels adquirits amb posterioritat.

Respecte dels testaments atorgats amb posterioritat a la donació universal, aquests seran vàlids sense necessitat de posar-hi de manifest l'existència d'aquesta, ni de contenir institució d'hereu.

En el cas que en un testament posterior s'anomeni hereu, el cridat com a tal tindrà el caràcter d'instituït en cosa certa i determinada, amb la consideració que li correspongui d'acord amb l'article 15 de la Compilació.

Article 17 **Revocació de la reserva d'usdefruit**

En un testament o codicil posterior, el donant podrà revocar, unilateralment, i per si mateix, qualsevol reserva d'usdefruit feta a favor d'una tercera persona física o jurídica, en cas que hagi previst aquesta facultat en la donació universal o en cas que el designat en la reserva d'usdefruit incorri en alguna causa de les que donen lloc a la revocació d'aquesta, recollides en l'article 29 d'aquesta llei.

Si la reserva d'usdefruit és a favor del cònjuge o de la parella del donant, aquest només pot revocar-la si el cònjuge o la parella hi consenten. Així mateix, pot revocar-la, unilateralment, en cas de divorci, separació legal o nul·litat del matrimoni i en el cas de ruptura de la convivència de la parella amb posterior cancel·lació de la inscripció en el registre corresponent.

Article 18 **Revocació de les substitucions i d'altres institucions**

En un testament posterior, el donant pot, per si sol, incloure, modificar o anul·lar la previsió de qualsevol substitucions successòries.

No obstant el que estableix el paràgraf anterior, en un testament posterior, el donant no pot, per si sol, imposar al donatari cap substitució fideïcomissària, ni obligació de distribució o elecció de l'article 18 de la Compilació. Si ambdues institucions ja existien en la donació universal, el donant podrà substituir les persones beneficiàries d'aquestes, sense necessitat que prestin el seu consentiment, llevat que hagin intervingut en el seu atorgament.

En tot cas, en un testament posterior, es pot incloure, modificar o revocar el nomenament de marmessor, comptador partidador o administrador.

Article 19 **Responsabilitat per deutes del donant**

En vida del donant, el donatari universal no respon dels deutes del donant, ni tan sols amb els béns inclosos en la donació, sens perjudici de les facultats que assisteixen els creditors, en cas que la donació sigui feta en frau del seu dret.

En cas de donacions de béns presents i futurs fetes en frau de creditors, serà aplicable la normativa estatal en matèria de rescissió de donacions i de contractes, en aplicació de la regla 5a del punt 3 de l'article 1 de la Compilació.

Article 20 **Dret de transmissió**

Si el donatari premoria al donant, transmetrà als seus hereus tots els drets i deures adquirits en virtut de la seva condició d'hereu contractual, tret que hagi estat prevista per part del donant alguna modalitat de substitució hereditària o que, mort el donatari, hagi conclòs de manera favorable per al donant el procés de revocació que ell va iniciar en vida.

Els hereus del donatari universal premort, afavorits per la transmissió de tots els drets i deures propis de la condició d'hereu contractual d'aquell, poden acceptar-la o repudiar-la, sempre que s'hagi produït l'acceptació de la resta de l'herència del seu causant. En cas d'haver acceptat la transmissió de la condició d'hereu contractual, per premoriència del donatari al donant, a la mort d'aquest caldrà ajustar-se a les previsions de l'article 23 d'aquesta llei.

Els hereus del donatari universal premort han de complir les càrregues, no personalíssimes, imposades a aquest. L'incompliment d'aquestes càrregues produirà els mateixos efectes que produiria l'incompliment dut a terme pel donatari universal.

Article 21

Dret de retracte

La premoriència, sense descendència, del donatari universal al donant no produeix la reversió dels béns donats.

Si el donatari universal premor al donant, sense deixar descendència, aquest podrà exercir el dret de retracte previst en aquest article.

Aquest dret de retracte és personal i intransmissible.

El donant pot retreure tots o part dels béns immobles i de les participacions socials incloses en la donació universal, sempre que aquells subsisteixin en el patrimoni del donatari o s'hagin transmès per acte a títol gratuït o a títol oneros amb posterioritat a la mort, sense descendents, del donatari, sens perjudici de l'aplicació de les normes de la Llei hipotecària.

L'adquisició per part del donant dels béns retrets s'ha de fer amb les càrregues i els gravàmens imposats pel donatari.

Si el bé immoble objecte del retracte és l'habitatge habitual o la seu de l'empresa o negoci del donatari universal, a la mort del qual sigui deferit al cònjuge o a la parella estable del donatari premort, el donant només en podrà retreure la nua propietat. En aquest supòsit, el cònjuge o la parella estable en podrà conservar l'usdefruit vitalici, sense necessitat de formalitzar inventari ni prestar fiança, i en tot cas pot reclamar les quantitats invertides en el dit immoble.

El donant, en exercici del dret de retracte, succeirà el donatari amb exclusió de qualsevol altra persona amb dret a l'herència, fins i tot legítimis. En canvi, els creditors del donatari conservaran els seus crèdits sobre els béns objecte de retracte.

Article 22

Exercici del dret de retracte

El donant té un termini de caducitat de quatre anys, comptador des del moment de la mort del donatari universal, per atorgar la pertinent escriptura pública en la qual exerciti l'acció de retracte, que ha de notificar de manera feaent als successors coneguts dels béns afectats.

En cas que els successors no siguin coneguts, la notificació es produirà en el tauler d'anuncis o instrument de publicitat equivalent dels ajuntaments corresponents al darrer domicili del donatari, o, si és distint, en el del lloc de la defunció del donatari i en el del lloc on radiquen la major part dels béns immobles objecte de retracte. Els edictes han d'estar exposats durant un mes.

En tot cas, el donant pot sol·licitar anotació preventiva del seu dret en el Registre de la Propietat on constin inscrits els béns objecte de retracte, d'acord amb les previsions de la Llei hipotecària.

Si es produeix una interpel·lació notarial per part d'algun dels successors del donatari afectats pel dret de retracte, el donant haurà de comunicar-los, en un termini màxim d'un mes, comptador des de la recepció del requeriment notarial, la seva intenció de procedir o no al retracte.

El donant perdre el seu dret en cas de no fer la comunicació en el termini establert o, en el cas que, fent-la en el termini, no formalitzi l'escriptura pública d'exercici de retracte en el termini d'un any des de la comunicació.

Les despeses i els impostos sufragats pels successors del donatari amb motiu de l'adquisició o la conservació dels béns objecte de retracte, fets amb anterioritat a la recepció de la notificació de retracte, hauran de ser-los reemborsats pel donant.

Article 23

Efectes de la donació mort el donant

Un cop mort el donant, el donatari, com a hereu, no pot renunciar a l'herència, però sí fer ús del benefici d'inventari i, si escau, del dret de deliberar.

L'inventari ha de comprendre tots els béns i deutes que subsisteixin en l'herència del donant en el moment de la seva mort.



S'entendrà que sempre faran ús del benefici d'inventari els donataris que, en el moment de la mort del donant, siguin menors d'edat o persones que tinguin reconegudes mesures de suport per motiu de la seva discapacitat. Tanmateix, no hi haurà obligació de realització efectiva de l'inventari, tret que algun creditor del donant ho sol·liciti.

Si no s'ha pactat el contrari en l'escriptura d'atorgament de la donació universal, el donatari podrà detreure la quarta falcidia d'acord amb les regles generals de la Compilació.

Article 24

Novació de la donació universal

El negoci jurídic de donació universal pot ser novat per mutu acord entre donant i donatari, amb la finalitat d'incloure noves clàusules negocials, així com noves disposicions de béns presents, a favor del donatari, amb els mateixos drets que la llei reconegui a la transmissió inicial.

Article 25

Mutu dissentiment

El negoci jurídic de donació universal pot ser deixat sense efecte per mutu acord entre donant i donatari.

Quan, a conseqüència del mutu dissentiment, es procedeixi a la restitució al donant dels béns transmesos de present, aquesta no perjudicarà els drets dels creditors del donatari, ni les càrregues, ni els gravàmens amb què el donatari hagi gravat els dits béns a favor de terceres persones.

Quan siguin diversos els donataris, el dissentiment podrà acordar-se amb tots o només amb algun o alguns d'ells.

Quan el dissentiment s'acordi només amb algun o alguns dels donataris serà d'aplicació el dret d'acréixer o el d'incrementació forçosa d'acord amb l'article 24 de la Compilació.

Article 26

Novació i mutu dissentiment en cas de premoriència del donatari

En cas de premoriència del donatari, la novació i el mutu dissentiment es poden fer entre el donant i els hereus del donatari premort, sens perjudici del dret dels legitimaris d'aquest.

Article 27

Regles comunes a la novació i al mutu dissentiment

Als acords de novació i mutu dissentiment de la donació universal s'han d'aplicar les mateixes regles de capacitat i representació, així com les mateixes formalitats, exigides per a l'atorgament d'aquella.

No serà necessària la compareixença de les persones intervinents en la donació universal quan els acords de novació o dissentiment no afectin el seu nomenament.

Article 28

Irrevocabilitat

La donació universal de béns presents i futurs és irrevocable, sens perjudici de la facultat del donant de revocar o modificar, en qualsevol moment, els nomenaments, els encàrrecs o les reserves fets a favor de terceres persones, en els termes prevists en els articles 17 i 18 d'aquesta llei.

Article 29

Causas generals de revocació

El donant també pot revocar unilateralment la donació universal:

1r. En cas d'incórrer el donatari en causa d'indignitat, en els termes prevists en l'article 7 bis de la Compilació.

Les causes previstes en les lletres a) i b) del punt 1 de l'article 7 bis esmentat suposaran la revocació automàtica de la donació sempre que el donant no faci manifestació expressa en contra. Així mateix, el donant pot perdonar-les en document públic.

2n. En cas d'incompliment voluntari de les càrregues imposades de manera expressa al donatari, sempre que el donant no hagi optat per exigir-ne el compliment.



3r. Per ruptura de relacions personals entre donant i donatari sempre que no sigui per causa imputable exclusivament al donant.

4t. En cas d'incórrer en causa d'ingratitude. En particular, són causes d'ingratitude:

- a) Haver-li negat indegudament aliments.
- b) Haver-lo maltractat físicament o psíquicament.

5è. En cas d'haver incorregut el donant en error excusable sobre qualitats o fets personals del donatari que suposin una pèrdua de confiança sobrevinguda, en el sentit que si haguessin existit en el moment de l'atorgament de la donació universal, el donant no l'hauria elegit com a hereu.

6è. Per una altra causa lícita prevista en la donació universal. En aquest cas, se'n podrà sol·licitar la constància en el Registre de la Propietat.

Article 30

Causas específiques de revocació

Es poden revocar les donacions universals atorgades entre cònjuges, a més de per les causes previstes en l'article anterior, per l'incompliment greu o reiterat dels deures conjugals, la nul·litat del matrimoni si el donatari ha obrat de mala fe, i la separació legal o el divorci.

Pel que fa a les parelles estables sotmeses al Dret civil de les Illes Balears, la donació universal es pot revocar en cas de cancel·lació de la seva inscripció en el registre corresponent, llevat que sigui per contreure matrimoni entre si o per la mort de qualsevol d'ells.

Article 31

Exercici notarial de la facultat de revocació

El donant pot revocar la donació universal en el termini d'un any comptador des que en va conèixer la causa.

El donant pot exercitar, per via notarial, la revocació de la donació universal, en document públic, que ha de ser notificat de manera fefaent al donatari o, en cas de mort d'aquest, als seus hereus.

El donatari o els seus hereus poden oposar-se a la revocació de la donació universal, de manera fefaent i en el termini màxim d'un mes comptador des de la recepció de la notificació. En cas de no oposar-s'hi, la donació quedarà sense efecte.

Article 32

Procediment judicial de revocació

És procedent la via judicial per exercitar la revocació:

- 1r. En cas d'oposició del donatari o dels seus hereus. L'acció de revocació s'ha d'exercir en el termini d'un any comptador des de la notificació de la dita oposició.
- 2n. Quan s'hagi acordat el sotmetiment de la revocació a un procediment de mediació i aquesta hagi conclòs sense acord. L'acció de revocació s'ha d'exercir en el termini d'un any comptador des de l'acta de finalització.
- 3r. En cas que es desconegui el parador del donatari o, si escau, dels seus hereus.
- 4t. En cas que no hagi estat possible la notificació.

En aquests dos darrers supòsits, el termini d'un any s'ha de comptar des de l'atorgament del document públic de revocació. Mentre no transcorri aquest termini, el donant podrà continuar instant la notificació de la revocació.

Article 33

Anotació preventiva de l'exercici de la revocació

El donant pot sol·licitar l'anotació preventiva de l'exercici de la revocació al Registre de la Propietat, d'acord amb la legislació hipotecària.

Article 34

Successió processal

En cas de defunció del donant durant el procés de revocació, aquest pot ser continuat pels seus hereus, sempre que aquests siguin diferents d'aquell o d'aquells hereus contra els quals se segueix el procés de revocació. També pot ser continuat, si escau, pel substituït o substituïts del donatari contra els quals se segueix el procés de revocació.



Mort el donant, i revocada la donació universal, subsistirán com a clàusules codicil·lars les disposicions o càrregues no personalíssimes, imposades al donatari revocat, a favor de terceres persones. Aquestes disposicions seran considerades com a llegats a càrrec de l'herència.

Article 35

Efectes de la revocació respecte dels béns presents

La revocació de la donació universal produirà la recuperació pel donant dels béns transmesos que encara es conservin en el patrimoni del donatari o que n'hagin sortit a títol gratuït.

En cap cas, el donatari no tindrà l'obligació de tornar els fruits i les rendes que hagi obtingut abans de la notificació de la revocació o de la interposició de la demanda.

La revocació no afectarà les càrregues que el donatari hagi imposat sobre els béns donats amb anterioritat a l'anotació en el Registre de la Propietat de la pretensió de revocació.

Article 36

Efectes de la revocació respecte de la qualitat d'hereu

La revocació deixa sense efectes la institució d'hereu feta a favor del donatari, que subsistirà respecte dels altres instituïts simultàniament o successivament, si n'hi ha.

En cas de no haver-hi altres instituïts, la ineficàcia de la donació universal no afectarà la subsistència de les reserves de drets ni els nomenaments o encàrrecs fets a favor de terceres persones. A aquests efectes, l'escriptura de donació universal valdrà com a codicil.

Article 37

Preterició, supervivència i superveniència

La donació universal no quedarà en cap cas sense efecte per preterició de legitimaris, sens perjudici del seu dret a reclamar allò que per llegítima els correspongui.

La preterició intencional de legitimaris quan l'hereu contractual no sigui fill, ni descendent ni cònjuge o parella estable del donant, no suposarà l'anul·lació de la donació universal, sempre que el donant hagi ordenat que es respectin les llegítimes i que la donació valgui encara que es doni un supòsit de preterició intencional.

La preterició no intencional esdevinguda per supervivència o superveniència de fills o descendents es pot establir com a causa de revocació del punt 6 de l'article 29 d'aquesta llei.

Capítol III

La definició

Secció 1a

Disposicions generals

Article 38

Concepte, tipologia i caràcters essencials

Pel pacte successori de definició, els descendents legitimaris poden pactar la renúncia a la llegítima o per més de la llegítima, en la successió dels seus ascendents, en consideració a alguna donació, atribució o compensació que d'aquests, o del seu hereu contractual o d'altres ascendents, rebin o hagin rebut amb anterioritat.

A manca de declaració expressa, la definició s'entén limitada a la llegítima.

Article 39

Contingut

La renúncia de la llegítima s'entén feta de manera pura i simple, encara que, en virtut de l'article 49 de la Compilació, la donació o l'atribució patrimonial estigui subjecta a l'obligació de complir determinades càrregues, al pacte de reversió o al de prohibició de disposar.

En aquests casos, s'entén renunciada la possibilitat d'exercir la facultat prevista en l'article 49 de la Compilació, pel fet que el renunciant

coneix i accepta la disposició feta.

Article 40

Computació i col·lació de donacions

A la mort del causant, els béns donats seran computats per al càlcul, de la manera que preveu el paràgraf tercer de l'article 47 de la Compilació, de la llegítima dels altres hereus forçosos, tret que aquests renunciïn expressament i vàlidament a la dita computació.

Els béns donats no seran col·lacionables en la partició si el donant no ho fa constar expressament així, amb les excepcions previstes en els articles 49 i 50 d'aquesta llei.

En cas que, per l'aplicació del paràgraf anterior, sigui procedent la col·lació dels béns donats, el definit rebrà de menys tant com ja hagi rebut, però no haurà de compensar la resta de cohereus per la falta d'equivalència.

En cas de premorir el renunciant al disposant, els descendents d'aquell no podran exercitar el dret de representació.

Article 41

Premoriència del definit

La premoriència del definit a l'ascendent, sense deixar descendència, suposarà la ineficàcia sobrevinguda de la definició i, en relació amb els béns transmesos, resultaran aplicables els articles 21 i 22 d'aquesta llei.

Article 42

Mutu dissentiment

El pacte de definició es pot deixar sense efecte per mutu acord entre disposant i definit, consignat en escriptura pública, i és necessària la mateixa capacitat que fou necessària per atorgar-lo.

Article 43

Causes de revocació

El disposant o definidor pot revocar el pacte de definició en cas d'incórrer el definit en les causes que estableix l'article 29 en els punts 1, 2, 3 o 4 d'aquesta llei. Les causes previstes en el número 4 de l'article 29 seran causes justes de desheretament.

La concurrència de les causes d'indignitat del punt 1 de l'article 29 suposarà la pèrdua definitiva del dret a llegítima.

Per contra, el renunciant recobrarà el seu dret a la llegítima:

1r. En el cas de revocació per incompliment de les condicions o càrregues imposades al definit, en el pacte de definició formalitzat d'acord amb el paràgraf primer de l'article 39 d'aquesta llei.

2n. En el cas que hagi procedit la revocació per aplicació de la causa número 3 de l'article 29 d'aquesta llei.

El renunciant també conservarà el seu dret a la llegítima en el cas de pèrdua de la titularitat dels béns donats, com a conseqüència d'un procediment de sanejament per evicció.

Article 44

Exercici del procediment de revocació

En l'exercici del procés de revocació són aplicables els articles 31, 32 i 33 d'aquesta llei.

Secció 2a

El pacte de definició limitada a la llegítima

Article 45

Definició i successió contractual

La definició limitada a la llegítima no invalida la donació universal de béns presents i futurs atorgada amb anterioritat, tant si fou feta a favor del mateix definit com a favor de terceres persones, ni tampoc no priva d'eficàcia cap de les seves disposicions, sens perjudici del que estableix l'article següent.



Si el donant universal ha imposat al donatari l'obligació de satisfer les llegendimes als seus legitimaris, aquest podrà complir-la, en vida del donant, mitjançant un pacte de definició, el qual tindrà la mateixa consideració que si fos fet pel donant.

El contingut de l'obligació de satisfer les llegendimes imposada al donatari universal es regeix pel que disposa l'article 14 d'aquesta llei.

La definició limitada a la llegítima no impedirà a l'ascendent atorgar posteriorment una donació universal de béns presents i futurs, tant si es fa a favor del mateix definit com a favor d'una tercera persona. Així mateix, tampoc no impedirà al renunciant l'atorgament posterior d'una definició per més de la llegítima.

Article 46

Definició i successió testamentària

La definició limitada a la llegítima deixarà sense efecte les disposicions relatives a aquesta fetes a favor del renunciant, que constin en donació universal, en testament o en codicil, tant anteriors com posteriors a l'atorgament de la definició.

Així mateix, els llegats a càrrec de la part de lliure disposició i la institució d'hereu, a favor del definit, seran vàlids.

Article 47

Definició i successió intestada

En cas que el donant definidor mori intestat, el descendent renunciant, que va atorgar definició limitada a la llegítima, serà cridat a heretar d'acord amb les regles de la successió intestada.

En la successió intestada, el definit no està obligat a col·lacionar els béns donats, exceptuant quan el donant definidor li ho hagi imposat, i quan la definició resulti inoficiosa, en relació amb el dret a llegítima de la resta de legitimaris.

Secció 3a

El pacte de definició àmplia o per més de la llegítima

Article 48

Definició àmplia i successió contractual

La definició àmplia o per més de la llegítima es pot atorgar abans i després d'una donació universal de béns presents i futurs, tant si aquesta és a favor del mateix renunciant com si ho és a favor de terceres persones.

Tanmateix, no serà vàlid l'atorgament d'un nou pacte de definició a favor del mateix renunciant, excepte en el cas de revocació o resolució de l'anterior.

Article 49

Definició àmplia i successió testamentària

La definició no limitada a la llegítima deixarà sense efecte totes les disposicions de caràcter patrimonial, ordenades a favor del renunciant, en testament o codicil anteriors al seu atorgament.

El nomenament dels descendents del definit, com a substituïts vulgars, serà vàlid i implicarà l'obligació d'aquells de col·lacionar allò rebut pel definit, sempre que l'ascendent no els hagi dispensat expressament.

Les disposicions fetes a favor del renunciant amb posterioritat a la definició seran vàlides.

Article 50

Definició àmplia i successió intestada

En cas que el donant definidor mori intestat, el descendent renunciant que va atorgar definició no limitada a la llegítima, o els seus descendents, seran cridats a heretar d'acord amb les regles de la successió intestada.

En els supòsits de definició no limitada a la llegítima en els quals el definit sigui també cridat com a cohereu intestat, sens perjudici de l'aplicació de les regles de fixació de la llegítima d'acord amb la Compilació, el definit o els seus descendents hauran de col·lacionar allò que excedeix la llegítima, sempre que l'ascendent no els hagi dispensat expressament de col·lació en l'herència intestada.



TÍTOL III
LA SUCCESSION PACCIONADA A LES ILLES D'EIVISSA I FORMENTERA

Capítol I
Disposicions generals dels pactes successoris

Article 51**Concepte**

1. Els pactes successoris són els negocis jurídics formalitzats per dues o més persones, mitjançant els quals:
 - a) Es defereix la successió *mortis causa* d'una d'elles en relació amb tots o amb part dels seus béns.
 - b) Es renuncia a la llegítima o a d'altres drets a la successió d'una altra persona, sigui o no atorgant del pacte.
2. Els pactes successoris poden comportar la transmissió actual o diferida de tots o de part dels béns del causant.
3. Els pactes successoris continguts en capítols matrimonials (espòlits) es regeixen per les normes establertes en l'article 66 de la Compilació i en aquest títol.

Article 52**Forma**

Només seran vàlids els pactes successoris atorgats en escriptura pública.

Article 53**Compatibilitat entre successions**

La successió contractual és compatible amb la testamentària i la intestada en els termes prevists en aquest títol.

Article 54**Pluralitat de pactes successoris**

L'atorgament d'un pacte successori no impedirà al causant atorgar altres pactes ulteriors a favor de qualsevol persones, amb independència que hagin estat instituïdes amb anterioritat, o que hagin renunciat a la llegítima o a qualsevol altre dret a la successió del causant.

Article 55**Compatibilitat de pactes successoris**

El pacte successori posterior serà vàlid sempre que no contradigui les disposicions contingudes en el pacte successori precedent, tret dels casos de mutu dissentiment o revocació prevists en l'article 62 d'aquesta llei.

Article 56**Contingut dels pactes successoris**

1. Els pactes successoris poden contenir qualsevol disposicions *mortis causa*, a títol universal o singular, amb les substitucions, modalitats, reserves, renunciacions, clàusules de reversió, càrregues i obligacions que els atorgants hi estableixin, sense que per això perdin la seva condició de negoci jurídic gratuït.

Les càrregues i obligacions poden consistir, segons la tradició jurídica pitüsa, en la cura i l'atenció d'algun dels atorgants o de tercers.

2. Així mateix, els pactes successoris poden instrumentar les institucions que conté la legislació de l'Estat relativa a la protecció patrimonial de les persones amb discapacitat.

Article 57**Objecte dels pactes successoris**

Poden ser objecte de pacte successori qualsevol tipus de béns o de drets patrimonials no personalíssims.

Article 58**Interpretació i integració**

1. Per a la interpretació dels pactes successoris cal ajustar-se al sentit literal de les seves clàusules; en cas de dubte, si les paraules semblen

contràries a la intenció evident de les parts, prevaldrà aquesta sobre la literalitat de la clàusula dubtosa.

2. Si alguna clàusula admet diferents sentits, s'ha d'entendre en el que resulti més adequat per a la producció d'efectes.

En la interpretació de les clàusules controvertides s'observaran les regles següents:

- a) Els pactes successoris que comportin transmissió actual de béns s'entendran en el sentit més favorable als interessos de l'instituent, i, en la mesura que sigui possible, en el del menor lucre de l'instituït enfront de l'instituent.
- b) En els pactes successoris sense transmissió actual de béns, l'amplitud del seu abast dependrà del caràcter universal o singular amb què s'hagi atorgat la institució.
- c) Els pactes successoris de finiment s'entendran en el sentit que s'indica en l'article 74.2 d'aquesta llei, tot atenent la tradició jurídica de les illes d'Eivissa i Formentera.
- d) Per a la interpretació dels heretaments cal ajustar-se al que resulti del conjunt d'estipulacions contingudes en els espòlits dels quals formin part, tot atenent la tradició jurídica pitiüsa.

Capítol II

Sobre els pactes d'institució

Secció 1a

Aspectes generals

Article 59

Capacitat de la persona instituent

La persona instituent ha de ser major d'edat i tenir capacitat per contractar, sens perjudici d'allò que disposa l'article 69 d'aquesta llei.

Article 60

Persones instituïdes

1. Poden ser instituïdes en pacte successori les persones físiques, majors o menors d'edat, i les persones jurídiques, ja sigui a títol universal o singular.
2. Poden ser instituïdes en pacte una o més persones, ja sigui amb caràcter simultani o successiu. En aquest darrer cas, s'han d'observar les limitacions establertes per a les substitucions fideïcomissàries, d'acord amb la tradició jurídica pitiüsa.
3. La designació de la persona o persones instituïdes es pot fer:
 - a) Determinant en el mateix pacte les persones cridades a la successió.
 - b) Establint les regles d'acord amb les quals s'hagi de deferir l'herència en el futur.
 - c) Delegant en el cònjuge o en la parella estable legalment constituïda la facultat d'ordenar la successió, en els termes que preveu l'article 71 de la Compilació.

Article 61

Representació

1. La persona instituent pot actuar a través de representant voluntari a qui hagi conferit poder especial per a l'atorgament. El poder ha d'identificar necessàriament el successor contractual i contenir instruccions precises sobre el seu contingut i termini de vigència.
2. També pot delegar en el cònjuge o en la parella legalment constituïda la facultat d'ordenar la successió conformement amb l'article 71 de la Compilació.
3. La persona instituïda pot atorgar el pacte successori mitjançant representació legal o voluntària.

Article 62

Irrevocabilitat i excepcions

1. Els pactes successoris són irrevocables. Tan sols poden ser deixats sense efecte en escriptura pública, per les mateixes persones que els varen atorgar, i també per la sola voluntat de la persona instituent, en els supòsits següents:

- a) Incompliment per l'instituït de les càrregues i condicions establertes en el pacte.
- b) Quan l'instituït incorri en una de les causes d'indignitat enumerades en l'article 69 bis de la Compilació.
- c) Quan, tractant-se d'un legitimari, l'instituït incorri en una de les causes de desheretament.
- d) En els supòsits de nul·litat matrimonial, separació legal i divorci, extinció de parella legalment constituïda o ruptura de parella de fet, pel que fa als pactes sense transmissió actual, tant a títol universal com singular.

Pel que fa als pactes d'institució d'hereu amb transmissió actual, el successor conservarà els drets sobre els béns objecte del pacte però perdrà la qualitat d'hereu contractual.

2. El pacte successori no quedarà sense efecte per causa de preterició sens perjudici que els legitimaris en puguin reclamar la llegítima, d'acord amb les regles de la Compilació.
3. Els pactes successoris atorgats a favor de persones que han de néixer només podran ser revocats quan hi concorrin les causes de desheretament legitimari.
4. En els supòsits de nul·litat, separació legal i divorci de les persones que atorgaren espòlits per raó del seu matrimoni, cal ajustar-se al que disposa l'article 66.8.c), d) i e) de la Compilació per revocar els heretaments continguts en l'escriptura de capítols matrimonials.

Article 63

Novació

Els pactes successoris poden ser novats en escriptura pública, per mutu acord entre les mateixes persones que atorgaren els pactes originaris.

Article 64

Compatibilitat entre successions

1. El pacte successori revoca el testament anterior tret que en el pacte es disposi que aquell ha de subsistir en tot o en part.
2. Serà vàlid el testament atorgat amb posterioritat al pacte successori, en tot allò que no s'hi oposi.
3. El pacte successori a títol singular també és compatible amb la successió intestada, de conformitat amb el que s'estableix en aquest títol.

Article 65

Modalitats

Els pactes poden ser d'institució a títol universal o a títol singular, implicar simples crides a la successió o contenir transmissió actual de tots o de part dels béns de l'instituent.

Secció 2a

Pactes d'institució a títol universal

Article 66

Concepte

1. Els pactes successoris a títol universal confereixen a la persona instituïda la qualitat d'hereva contractual.
2. Aquests pactes poden ser amb transmissió actual de béns o sense.

Article 67

Capacitat de la persona instituïda

En els pactes successoris d'institució a títol universal, la capacitat de la persona instituïda es regeix per les normes generals d'acceptació d'herència.

Article 68

Pactes amb transmissió actual

1. Quan el pacte successori suposi la transmissió efectiva de béns en vida de l'instituent, aquest, a més de la capacitat general establerta en l'article 59 anterior, haurà de gaudir de la lliure disposició.



2. Els pactes d'institució poden implicar la transmissió actual de tots o de part dels béns.

L'instituent pot reservar-se la facultat de disposar-ne per qualsevol títol. En els pactes d'institució a títol universal, les porcions vacants a la mort de l'instituent incrementaran la quota hereditària de la persona instituïda.

3. Els pactes successoris subsistiran en cas de premoriència de l'instituït, sense que es doni la reversió a favor de l'instituent, tret que s'hagi pactat de manera expressa en el moment del seu atorgament.

Article 69

Pactes sense transmissió actual

1. Quan el pacte successori no suposi la transmissió efectiva dels béns en vida de l'instituent, aquest haurà de:

- a) Ser major d'edat i tenir capacitat per contractar.
- b) Ser major de setze anys amb assistència dels seus progenitors o, si escau, d'un defensor judicial.

2. Els pactes successoris sense transmissió actual de béns confereixen únicament la qualitat personalíssima d'hereu contractual i queden sense efecte per premoriència de la persona física instituïda o extinció de la persona jurídica. L'instituent conservarà fins a la seva mort la propietat dels béns, però no podrà disposar-ne en frau dels drets de l'instituït.

Secció 3a

Pactes d'institució a títol singular

Article 70

Concepte

1. Els pactes successoris a títol singular confereixen a la persona instituïda la qualitat de legatària contractual.
2. Aquests pactes poden ser atorgats amb transmissió actual de béns o sense.

Article 71

Capacitat de la persona instituïda

Les persones menors d'edat, a partir dels setze anys, poden atorgar per si mateixes pactes successoris de llegat, sempre que no resultin afectades per càrregues, condicions o qualsevol altra prestació.

Article 72

Pactes amb transmissió actual

1. Quan el pacte successori suposi la transmissió efectiva de béns en vida de l'instituent, aquest, a més de la capacitat general establerta en l'article 59 anterior, haurà de gaudir de la lliure disposició.
2. L'instituent es pot reservar la facultat de disposar per qualsevol títol dels béns objecte del llegat.
3. Els pactes successoris subsistiran en cas de premoriència de l'instituït, sense que es doni la reversió a favor de l'instituent, tret que s'hagi pactat de manera expressa en el moment del seu atorgament.

Article 73

Pactes sense transmissió actual

Els pactes successoris sense transmissió actual de béns confereixen únicament la qualitat personalíssima de legatari contractual, i queden sense efecte per premoriència de la persona física o extinció de la persona jurídica instituïda. L'instituent conservarà fins a la seva mort la propietat dels béns, però no podrà disposar-ne en frau dels drets de l'instituït.

A la mort de l'instituent, el legatari podrà prendre possessió per si mateix dels béns llegats, tret de disposició en contrari.



Capítol III
Sobre els pactes de finiment o de renúncia

Secció 1a
Aspectes generals

Article 74
Concepte

1. El finiment és un pacte successori en virtut del qual el descendent legitimari renuncia als drets que li puguin correspondre a la successió de l'ascendent en consideració a una donació, atribució o compensació que aquest ascendent o el seu hereu contractual facin o li hagin fet en vida d'aquell. L'atribució, la compensació o la donació feta per l'hereu contractual pot consistir en béns que no formin part del patrimoni del causant.
2. El finiment pot estar limitat o no a la llegítima. El finiment sense fixació del seu abast s'entén que és general i limitat a la llegítima.
3. El finiment pot comportar o no la transmissió actual dels béns objecte d'aquest.
4. El finiment no pot vulnerar, en cap cas, les llegítimes de la resta de legitimaris.
5. Els pactes de finiment són irrevocables. Només es poden deixar sense efecte per mutu dissentiment o quan el renunciament incorri en causa de desheretament o d'indignitat successòria.

Article 75
Capacitat

1. Per atorgar un pacte de finiment el descendent legitimari ha de tenir capacitat per contractar i la lliure disposició dels seus béns.
2. El descendent menor emancipat pot atorgar un pacte de finiment amb l'assistència de l'altre progenitor o, si escau, d'un defensor judicial.
El pacte de finiment del descendent menor no emancipat i major de setze anys serà atorgat per l'altre progenitor o, si escau, pel defensor judicial, sempre que el menor presti el seu consentiment.
El descendent menor d'edat pot actuar a través de representant legal que supleixi la seva capacitat, amb les autoritzacions judicials que es requereixin.
3. En els casos de persones amb discapacitat necessitades d'especials mesures de protecció, cal ajustar-se al que resulti de la legislació aplicable.

Secció 2a
Pacte de finiment limitat a la llegítima

Article 76
Concepte

Pel finiment de llegítima, el descendent legitimari renuncia a la llegítima que li pugui correspondre en l'herència de l'ascendent en consideració a una donació, atribució o compensació que aquest ascendent o el seu hereu contractual facin o li hagin fet en vida d'aquell.

Article 77
Modalitats de finiment de llegítima

1. El finiment limitat a la llegítima pot ser general o especial.
 - a) És general el finiment que es fa en consideració a tots els béns presents i futurs del causant. L'atorgament de finiment general impedirà al renunciament atorgar nous pactes de finiment de llegítima a la successió del mateix causant. A la mort d'aquest, el renunciament no podrà reclamar el complement de llegítima.
 - b) És especial el finiment que es fa únicament en consideració a tots o alguns dels béns presents del causant. L'atorgament de finiment especial no impedirà al renunciament atorgar nous pactes especials de finiment en consideració a la resta de béns presents del causant. Així mateix, l'atorgament de finiment especial no impedirà al renunciament atorgar amb posterioritat un pacte de finiment



general de llegítima.

2. En cas que l'ascendent transmeti per qualsevol títol successori o per donació algun dels béns immobles en consideració als quals s'hagi atorgat finiment, l'adquirent podrà inscriure'l lliure d'afecció real per raó de la llegítima del renunciant.

Article 78

Efectes del finiment o renúncia

1. El finiment de llegítima deixa sense efecte qualsevol disposició relativa a la llegítima del descendent renunciant, sigui quina sigui la data del testament.

En aquest supòsit seran vàlides les disposicions testamentàries a favor del descendent renunciant amb càrrec a la porció lliure, sigui quina sigui la data del negoci jurídic successori.

2. En morir el causant, la quota legitimària renunciada incrementarà l'herència d'acord amb l'article 80 de la Compilació.

3. Mort intestat el causant, el descendent renunciant serà cridat com a hereu, segons les regles de la successió intestada.

Secció 3a

Pacte de finiment no limitat a la llegítima

Article 79

Concepte

Pel pacte successori de finiment no limitat a la llegítima el descendent legitimari major d'edat pot renunciar a tots els altres drets que li puguin correspondre a l'herència de l'ascendent, en consideració a una donació, atribució o compensació que aquest ascendent o el seu hereu contractual li faci o li hagi fet en vida d'aquell.

Article 80

Efectes

1. En el finiment no limitat a la llegítima seran vàlides les disposicions de caràcter patrimonial ordenades en un testament posterior i quedaran sense efecte les que s'ordenin en un testament anterior, sempre que no es disposi en el pacte de finiment que aquell subsisteixi en tot o en part.

2. Mort intestat el causant, el descendent renunciant no serà cridat com a hereu a la successió intestada, ni tampoc els seus descendents, tret dels casos en què aquests hagin d'heretar per dret propi.

Disposició addicional primera

Modificacions normatives

1. Modificació dels articles 57 i 59 del Decret legislatiu 1/2014, de 6 de juny, pel qual s'aprova el text refós de les disposicions legals de la comunitat autònoma de les Illes Balears en matèria de tributs cedits per l'Estat, que passen a tenir la redacció següent:

"Article 57

Els pactes successoris aplicables a les illes de Mallorca i Menorca

Els pactes successoris regulats en el títol II de la Llei de successió voluntària paccionada o contractual de les Illes Balears tenen el caràcter de títol successori a l'efecte de l'article 11.b) del Reglament de l'impost sobre successions i donacions, i, en conseqüència, gaudeixen de tots els beneficis fiscals inherents a les adquisicions successòries en tant que hi siguin aplicables."

"Article 59

Pactes successoris aplicables a les illes d'Eivissa i Formentera

Els pactes successoris regulats en el títol III de la Llei de successió voluntària paccionada o contractual de les Illes Balears tenen el caràcter de títol successori a l'efecte de l'article 11.b) del Reglament de l'impost sobre successions i donacions, i, en conseqüència, gaudeixen dels beneficis fiscals inherents a les adquisicions successòries en tant que hi siguin aplicables."

2. Modificació dels articles 6 i 53.1 del Decret legislatiu 79/1990, de 6 de setembre, pel qual s'aprova el text refós de la Compilació de Dret



civil de les Illes Balears, que passa a tenir la dicció següent:

"Article 6

L'herència es defereix per testament, per llei i pels contractes regulats en la Llei de successió voluntària paccionada o contractual de les Illes Balears."

"Article 53

1. La successió abintestat es regeix pel que disposa el Codi civil, sens perjudici, si escau, dels drets que reconeix al cònjuge vidu l'article 45 d'aquesta compilació i del que es preveu en la Llei de successió voluntària paccionada o contractual de les Illes Balears."

Disposició adicional segona

La comunitat autònoma de les Illes Balears, en l'exercici de les competències previstes en l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, i en funció dels principis que les inspiren i dels altres que conté l'estatut esmentat, ha de garantir i promoure l'aplicació del Dret civil propi i, en particular, de les institucions jurídiques regulades en aquesta llei, tot respectant les peculiaritats i la substantivitat del dret de cadascuna de les illes, i ha de vetllar perquè, en cap cas, no es puguin adoptar mesures que perjudiquin o desincentivin l'aplicació del Dret civil propi o de les institucions esmentades.

Disposició transitòria única

Irretroactivitat i retroactivitat voluntària

Aquesta llei serà aplicable als pactes que es formalitzin a partir de l'entrada en vigor de la mateixa llei.

Els pactes successoris de qualsevol tipus formalitzats amb anterioritat a aquesta llei s'hi poden sotmetre per voluntat expressa d'ambdues parts contractants.

Disposició derogatòria única

Derogació d'articles de la Compilació de Dret civil de les Illes Balears

Queden derogats els articles 8 a 13, 50, 51 i 72 a 77 de la Compilació de Dret civil de les Illes Balears.

Disposició final primera

Títol competencial

Aquesta llei es dicta a l'empara de l'article 30.27 de la Llei Orgànica 1/2007, de 28 de febrer, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, que atribueix a la comunitat autònoma de les Illes Balears competència exclusiva, sens perjudici del que disposa l'article 149.1 de la Constitució, quant a la «Conservació, modificació i desenvolupament del dret civil propi de les Illes Balears, inclosa la determinació del seu sistema de fonts».

Disposició final segona

Text refós

S'autoritza el Govern de les Illes Balears perquè, en el termini de dos anys des de l'entrada en vigor d'aquesta llei, en dugui a terme la refosa total o només de les disposicions de les illes d'Eivissa i Formentera d'aquesta llei dins el text de la Compilació.

El text refós que s'aprovi haurà de regularitzar, aclarir i harmonitzar les disposicions aplicables dins cadascun dels llibres de què es compon la Compilació.

Disposició final tercera

Entrada en vigor

Aquesta llei entra en vigor als dos mesos de la publicació en el *Butlletí Oficial de les Illes Balears*.

Per tant, ordén que tots els ciutadans guardin aquesta llei i que els tribunals i les autoritats als quals pertoqui la facin guardar.

Palma, 11 de novembre de 2022

La presidenta

Francesca Lluch Armengol i Socias

